

ПРЕДГОВОР

Сива економија и корупција са својим последицама и размерама, велики су проблем наше и привреда развијених земаља. Последице се свакодневно уочавају у свим сегментима светске привреде.

Транзициони период, плурализам¹ својине, време приватизације, склоност ка нелегалном богаћењу утичу на ширење сиве економије и корупције. Најснажније испољавање сиве економије и корупције присутно је у процесу транзиције, односно на прелазу из једног у друго друштвено стање, и то утолико пре ако се не познаје јасно основно усмеравање развоја, ни циљ који је потребно остварити у одређеном кретању. Овоме доприноси и то што у таквим условима није ни могуће очекивати да се оформе и правно конституишу институције, које би се овим појавама супроставиле. Међутим, и у развијеним земљама феномен сиве економије и корупције је такође присутан, а мотивација за сузбијање ове појаве варира од случаја до случаја.

Сива економија у свим привредама, као облик нелегалног, неконтролисаног и неевидентираног привређивања, заснованог на пословању мимо закона, за резултат има појаве као сто су: монополско понашање, нелегална конкуренција, недозвољена трговина, иверци и слично.

Генеза и структура сиве економије је веома опширна тема у свакој фази привредног развоја. Свако реструктурирање привреде праћено је интензивним бујањем сиве економије. Свака криза на глобалном и на националном нивоу је главни генератор ширења сиве економије, тј. представља "стаклену кућу" или "период ледја" у којој ничу и бурно се развијају многи облици сиве економије.

Општереклетост привреде сивом економијом сигуран је знак да држава није извршила своју економску улогу, или бар да функцију није извршила благовремено и до краја. Као што је у књизи описано, сива економија није проблем само наше земље и других земаља у транзицији. Већ је овај феномен присутан и у развијеним земљама. Довољно је само осврнути се на Италију и Немачку и видети стигмични проблем земаља Европске Уније.

¹ Плурализам (лат.) означава постојање множине.

Од када постоји свет постоји и корупција. Било је корупције и у Римском царству, а затим и у другим царствима. Она је данас саставни део живота у многим земљама. Данас нема државе у свету која се може похвалити да је сасвим чиста. Процењује се да се свакој сави свету неелегално заради 100 милиона долара, као последица широко распрострањене корупције свих држава, на свим нивоима у свим земљама. Мито и корупција треба да искоренимо, јер земље које се високо рангирају на листи корумпираних, не могу значајније рачунати ни на директна стицања капитала и стицање кредитне, без којих наша земља неће успети да оживи своју привредну активност, подиже стандард животног нивоа, развије институције за подршку владавини права и изгради демократско друштво.

Свака селекција погађа човека, а нарочито селекција у примени законске регулативе. У Србији, закон је често неком мајка, а неком маћеха. Основу понашања не представља поштовање закона, већ изналажење рупа у закону. На данашњој власти у Србији је да покаже личним примером како треба водити борбу против сиве економије и корупције. Није довољно само вербално осуђивати људе, и то оне који се баве ситном корупцијом ради преживљавања - мора се кренути од врха, јер одатле је све почело и одатле се мора ићи. Превазилажење сиве економије и корупције постаће могуће једино упорном и континуираном акцијом Влада и грађана. Искуства говоре да свуда где је спроведен организован "обрачун" са сивом економијом и корупцијом, оне нису у потпуности елиминисане, али су сведене на разумну меру. Зато је потребно формирати институције које ће се професионално бавити превазилажењем сиве економије и корупције, инсистирати на спровођењу закона и државних прописа, активним радом одговарајућих служби.

Србији и Црној Гори је потребна владавина права, поштовање уговора и поштовање својине, јер само то даје сигурност грађанима и штити их од корупције, а то је и услов за бекство из сиромаштва. Сада је српска и црногорска економија отворена према свету, али би било добро да у потпуности из сиве пређе у легалне канале. Започети процеси охрабрују, али треба и даље наставити са систематским и континуираним радом на превазилажењу сиве економије и корупције. Са сређивањем привреде, законодавства и државе, сива економија биће регулисана и регистрована.

Да би се остварила таква визија, потребан је велики напор и економско знање. Књига *Сива економија и корупција - глобални проблем светске привреде* има скроман циљ да студенте и друге заинтересоване читаоце упозна са сивом економијом и корупцијом, као и да им да довољно знања да могу да се укључе у процес антикорупцијске борбе и стварања легалне привреде.

Књига је намењена првенствено студентима Економских факултета и пословних школа, исто тако и радницима који раде у пореској управи, царини и другим државним службама, јер обрађена материја представља и њихов задатак са којим се суочавају свакодневно у практичном раду.

Изражавам велику захвалност свим колегама и пријатељима који су интелектуално и материјално помогли да овај уџбеник буде публикован.

Посебну захвалност исказујем рецензентима: **проф. др Билани Предић** и **проф. др Слободан Цвејановић**.

Добронамерне критике за евентуалне пропусте или недоречености, примам са великом пажњом и покушаћу да их отклоним у евентуалном другом издању ове књиге.

Београд, август 2003. године

др Звездан Ђурић

СИВА ЕКОНОМИЈА У СРБИЈИ
И СРБИЈИ И ЦРНОЈ ГОРИ